

Над картата на България

Вчера с нашите приятели дълго седяхме и разглеждахме картата на България. Припомняхме си миналогодишните хубави дни, прекарани на морето и в българските планини по време на почивката. Разглеждахме и снимките, които беше направил Павел. Той тогава ни пречееше и ни притесняваше със своя вечен апарат, но сега гледахме на неговата страст към фотографията вече по друг начин.

Благодарение на него пак се къпехме в морето, купувахме си паца от един чичко край плажа и след това я хрускахме цялата наведнъж, страдахме от изгаряне и се мажехме с невероятни количества различни кремове и плажни масла; отново си поръчвахме типични български ястия в механите, слушахме българска народна музика и даже се опитвахме да играем хорб. Също така обаче се връщяхме към трудните моменти, когато старата ни кола отказваше да се подчинява на нашите луди идеи и стачкуваше насред пътя, оставяйки ни напълно безпомощни. Добре, че винаги се намираха добри хора, готови да помогнат на лекомислени и безотговорни туристи, които въобще не разбират от коли!

Спомнихме си, колко дълго чакахме рейса, който трябваше да ни закара до Банско, смешния език, на който си говорехме с местните селяни и колко сърдечни и приветливи бяха те. Мая и сега се изчервяваше при спомена за това, как бягаше от едно магаре, което най-дружелюбно се интересуваше от букета, който държеше. А Владо се чудеше и не можеше да повярва, колко усилия ни струваха някакви си два сантиметра на картата – от Боровец до връх Мусала. А аз отново цопвах във водата на един планински ручей, отново усещах болки от натъртени крака и от уморен от раницата гръб.

Наистина, всички имахме прекрасни спомени от това пътуване. Още на връщане от България обмисляхме какво още не сме видели, къде трябва да отидем следващия път. Успяхме да посетим Рилския манастир, но научихме, че непременно трябва да видим и Роженския, и Бачковския. Този път разглеждахме стария Пловдив, но Копривщица познавахме само от туристическите дипломки. Не успяхме да отидем в Търново, Плиска, Преслав и още на много, много други интересни места.

М: – Владо, вчера много ми хареса как си припомнихме прекараното в България лято.

- В: - Да, съгласен съм. Отначало си мислех, че на тези, които не са били там ще бъде скучно, но останах с впечатлението, че догодина и те ще искат да дойдат с нас, ако наистина решим да ходим отново.
- М: - Ти така запалено им разказваше за всичко, че никак няма да се учудя.
- В: - Ти като че ли стоеше и гледаше безучастно! А кой описваше до най-малките подробности всички старини и паметници, които Павел снимаше?
- М: - Освен да се уплашат от спомените на Милена.
- В: - Да не мислиш, че такива дреболии, като изгорял гръб, разстрелен стомах или липса на пари можеха да помрачат впечатленията ни?
- М: - Вероятно си прав. Мбите поне в никакъв случай!
- В: - Е, тогава защо смяташ, че на другите могат да им повлияят?

карта <i>f.</i> mapa; legitimace	типичен <i>adj.</i> typický
припомням -яш <i>ned.</i> připomenout	ястие <i>n.</i> jídlo
миналогодишен <i>adj.</i> loňský	механа <i>f.</i> stylová restaurace
прекарам -аш <i>dok.</i> prožít, přejet	играя -еш <i>ned.</i> hrát; tancovat
планина <i>f.</i> horstvo, hory	хорб <i>n.</i> lidový kolový tanec
снимка <i>f.</i> snímek, fotografie	труден <i>adj.</i> obtížný, těžký
преча -иш <i>ned.</i> překážet, vadit	отказвам -аш <i>ned.</i> odmítat
вечен <i>adj.</i> věčný	подчинявам -аш <i>ned.</i> podřídít
страст <i>f.</i> vášeň, zápal	луд <i>adj.</i> bláznivý, šílený
начин <i>m.</i> způsob	идея <i>f.</i> idea, nápad, myšlenka
благодарение на <i>cop.</i> díky (čemu)	стачкывам -аш <i>ned.</i> stávkovat
цаца <i>f.</i> druh ryby	насред <i>adv. prep.</i> uprostřed
чичко <i>m.</i> strejda	оставам -яш <i>ned.</i> nechávat
плаж <i>m.</i> pláž	напълно <i>adv.</i> úplně
хрускам -аш <i>ned.</i> chroustat	безпомощен <i>adj.</i> bezmocný
наведнъж <i>adv.</i> najednou, vcelku	хбра <i>pl.</i> lidé
страдам -аш <i>ned.</i> trpět	лекомыслен <i>adj.</i> lehkomyšlný
изгаряне <i>n.</i> spálení	безотговорен <i>adj.</i> nezodpovědný
мажа -еш <i>ned.</i> mazat	закарам -аш <i>dok.</i> odvézt; odvést
невероятен <i>adj.</i> neuvěřitelný	смешен <i>adj.</i> směšný
количество <i>n.</i> množství	местен <i>adj.</i> místní
различен <i>adj.</i> různý, rozličný	селянин <i>m.</i> vesničan
масло <i>n.</i> olej, máslo	сърдечен <i>adj.</i> srdečný
плажен <i>adj.</i> plážový	приветлив <i>adj.</i> přívětivý, milý
поръчвам -еш <i>ned.</i> objednávat si	изчервявам се -аш <i>ned.</i> červenat se

спомен *m.* vzpomínka
 бягам -аш *ned.* běžet, utíkat
 магаре *n.* osel
 дружелюбно *adv.* přátelsky
 букет *m.* kytice
 интересувам се -аш (от) *ned.* za-
 jímат se
 чудя се -иш *ned.* divit se
 повярвам -аш *dok.* uvěřit
 усилие *n.* úsilí, námaha
 сантиметър *m.* centimetr
 връх *m.* hora, vrch
 потвам -аш *ned.* padat (do vody)
 планински *adj.* horský
 ручей *m.* potok
 усещам -аш *ned.* cítit
 болка *f.* bolest
 натъртен *adj.* naražený
 крак *m.* noha
 раница *f.* batoh, krosna
 гръб *m.* záda
 прекрасен *adj.* překrásný
 обмислям - яш *ned.* promýšlet
 следващ *adj.* příští

посетя -иш *dok.* navštívit
 непременно *adv.* rozhodně, určitě
 наука -иш *dok.* zjistit
 дипломка *f.* prospekt
 място, места *n.* místo
 отначало *adv.* zpočátku
 скучно *adv.* nudný
 впечатление *n.* dojem
 запалено *adv.* horoucně, vřele
 догодина *adv.* napřesrok
 изобщо *adv.* vůbec
 безучастно *adv.* nezúčastněně,
 lhostejně
 снимам -аш *ned.* fotografovat
 старини *pl.* staré památky
 уплаша -иш *dok.* vylekat, vystrašit
 дреболия *f.* drobnost, maličkost
 изгоря -иш *dok.* spálit
 разстрѐя -иш *dok.* rozrušit, roz-
 ladit, zkazit
 стомѧх *m.* žaludek
 липса *f.* nedostatek,
 помрачѧ -иш *dok.* zkazit, zošklivit
 повлияя -еш *dok.* ovlivnit

DALŠÍ SLOVÍČKA K LEKCI

допускам -аш *ned.* dopouštět,
 припоуštět
 порѧчка *f.* zakázka
 грѧшка *f.* chyba
 край *m.* konec
 научен *adj.* vědecký
 урок *m.* lekce, hodina (vyučovací)
 ваканция *f.* prázdniny
 изслѧдование *n.* výzkum
 заключение *n.* závěr
 преминавам -аш *ned.* přecházet
 настранѧ *adv.* stranou

пакѧт *m.* balík, balíček
 хол *m.* obývací pokoj
 простѧ -иш *dok.* prominout
 причина *f.* příčina
 обикновѧно *adv.* obvykle,
 obyčejně
 предварѧтелно *adv.* předběžně,
 předem
 сърдѧт *adj.* rozzlobený
 обѧден *adj.* uražený
 тѧрта *f.* dort
 растѧ -еш *ned.* růst

ZÁJMENNÁ PŘÍSLOVCE

Příslovce jsou v bulharštině podobně jako v češtině slova neohebná. Bulharština má stejně jako čeština kromě plnovýznamových příslovčí, odvozených od substantiv (*дoвeчepa, дeнeм, yтpe* - dnes večer, ve dne, zítra), adjektiv (*вeсeлo, дaвнo, пpиyтeлски, дoдpьe* - vesele, pomalu, přátelsky, dobře) a sloves (*плaчeшкoм, лeжeйки, изнeнaдвaшo, кaжи peчи* - plačky, vleže, překvapivě, řekněme), též příslovce zájmenná s různým významem. Nejčastěji užívaná zájmenná příslovce uvádíme v přehledu.

	<i>místa</i>	<i>času</i>	<i>způsobu</i>	<i>překlad</i>
<i>ukazovací</i>	тyкa, тyк oттyк(a) дoтyкa	ceгa oтceгa дoceгa зaceгa	тaкa тъй тoлкoвa	tady, teď, tak(hle) odtud, odnynějška, takhle posud, doposavad, tolik zatím
	тaм oттaм дoттaм нaтaм нacaм	тoгaвa oттoгaвa дoтoгaвa	иначе зaтoвa дoтaм	tam, tehdy, jinak odtamtud, od té doby, proto tam, do té doby, tak dalece tímto směrem sem, směrem sem
<i>tázací</i>	къдe oткъдe дoкъдe нaкъдe	кoгa oткoгa дoкoгa	кaк кoлкo зaщo	kde, kdy, jak odkud, kudy; odkdy, kolik kam až, dokdy, proč kterým směrem
<i>vztažná</i>	къдeтo oткъдeтo дoкъдeтo нaкъдeтo	кoгaтo oткoгaтo дoкoгaтo дoкaтo	кaктo кoлкoтo зaщoтo oткaктo	kde, kdy, jak odkud, odkdy, kolik kam až, dokdy, protože tam kam, dokud, od té doby
<i>neurčitá</i>	нъкъдe oтнъкъдe дoнъкъдe нaнъкъдe	нъкoгa пoнъкoгa	нъкaк нъкoлкo дoнъкъдe	někde, někdy, nějak odněkud, někdy, několik někam (<i>místo</i>), do jisté míry někam (<i>směr</i>)
<i>záporná</i>	нъкъдe дoнъкъдe нaнъкъдe <i>shrnov.</i> всъкъдe	нъкoгa вcъкoгa	нъкaк зaнъкъдe вcъкaк	nikde, nikdy, nijak nikam (<i>místo</i>) nikam (<i>směr</i>), k ničemu všude, kdykoli, jakkož

Poznámky:

1. Příslovce neurčitá se podobně jako neurčitá zájmena mohou tvořit od tázacích příslovců také pomocí částic ѐди-, -гѐде, ... да ѐ. Některá z nich mohou být zesílena ještě částicí -си: ѐди-къдѐ си, ѐди-когá си, ѐди-кáк си, нýкъде си.
2. Některá uvedená příslovce mají ještě méně časté varianty: где - къдѐ, гдѐто - къдѐто, нѐйде - нýкъде, нýкде - нýкъде, инак - иначе.
3. Příslovce na -о odvozená od adjektiv se formálně shodují s adjektivním tvarem středního rodu: топло, бързо (teple, rychle, příslovce na -ски - s tvarem mužského rodu: български (bulharsky)).

STUPŇOVÁNÍ PŘÍDAVNÝCH JMEN A PŘÍSLOVCÍ (Наречия)

Jakostní přídavná jména a některá příslovce se v bulharštině (stejně jako v češtině) stupňují, ale toto stupňování má analytický charakter. Vyjádření vyšší a nejvyšší míry vlastnosti se v bulharštině vyjadřuje pomocí částic пѐ- (2. stupeň) a нáй- (3. stupeň), které se spojují s prvním stupněm adjektiva nebo příslovce a píší se s pomlčkou.

Příklady: хýбав - пѐ-хýбав нáй-хýбав hezký, hezčí, nejhezčí
нѐв - пѐ-нѐв нáй-нѐв nový, novější, nejnovější
добрѐ - пѐ-добрѐ нáй-добрѐ dobře, lépe, nejlépe
дѐлу - пѐ-дѐлу нáй-дѐлу dole, níže, nejniže

Přízvuk je jak na částici, tak na významovém slově.

CVIČENÍ

1. Čtěte a připomínejte si některá častá příslovce.

a) příslovce místa:

гѐре	nahoře	нýско	nízko	напрѐд	dopředu
дѐлу	dole	вѐтре	uvnitř	назад	dozadu
(на)гѐре	nahoru	извѐн	venku	отляво	nalevo
(но)дѐлу	dolu	(на)вѐтре	dovnitř	отдысно	napravo
блýзо	blízko	(на)вѐн	ven	наляво	doleva
далѐч(е)	daleko	отпрѐд	vepředu	надысно	doprava
висѐко	vysoko	отзад	vzadu	направо	rovně

b) příslovce času

винаги	vždycky	веднага	okamžitě	вчера	včera
често	často	после	potom	завчера	předevčím
понякога	někdy	след малко	za chvíli	в други ден	rozitří
рядко	málokdy	навреме	včas	сутрин(та)	ráno
рано	brzy	днес	dneska	вечер(та)	večer
късно	pozdě	утре	zítra	довечера	dnes večer

c) příslovce způsobu

добре	dobře	малко	málo	общо	teprve
отлично	výborně	едва(м)	sotva	съвсем	docela
лошо	špatně	твърде	příliš	изобщо	vůbec
бързо	rychle	почти	téměř	навярно	snad, asi
бавно	pomalu	поне	alespoň	сигурно	určitě
много	hodně	вече	již	вероятно	možná

d) Stupňujte ta příslovce, jejichž význam to umožňuje.

2. Doplnujte podle smyslu 1., 2., nebo 3. stupeň přídavných jmen nebo příslovcí uvedených v závorkách.

1. Аз говоря български. Иван говори ... от мене. (добре) 2. Откъде да мина за пшата? ... е през площада. (близо) 3. Допускаш много грешки. Не пиши толкова (бързо) 4. Директорът го няма в момента. ... да се обадите следобед. (добре) 5. Вашата поръчка още не е готова. ... ще бъде, ако попитате към края на седмицата. (разумно) 6. Утре ще бъзам за работа. Ще ставам ... от всички. (рано) 7. В къщи няма никой преди седем часа. Обади се ... (късно). 8. Иван има нова кола. Тя е много ... от старата. (хубав) 9. И двамата лекари са ... специалисти. (известен) И все пак, кой от тях е ... ? (добър) 10. Всички трябва да решаваме много проблеми. Добре, кой от проблемите е ... (важен) 11. Те познават много песни. Да ни изпаят някоя ... ! (весел)

3. Doplnujte do vět příslovce utvořená od vyznačených adjektiv.

1. Това е учебник по български език. Ти говориш ли ... ? 2. Когам заминава бързият влак за Варна? ..., да не закъснем! 3. Те решават много интересна задача в момента. Преподавателят разказва много 4. Твй има допълнителни грижи. Ще се обадя ... 5. Не изглеждаш много спокбен! ...,

ще успеем да свършим всичко. 6. Те ви дадоха добър съвет. Тъй не се чувства ... 7. Сигурен ли си, че тази информация е вярна? ..., че този трамвай не минава оттук. Тя няма да може да дойде. 8. Градският транспорт редовен ли е? Тя ... четё в библиотеката 9. Посочете точния си адрес, моля! ... това няма да направя никога! 10. Това е труден въпрос. ... ще се справиш сама.

4. Doplňte vhodná tázací příslovce. Najdete více možností?

1. ... сте тук? 2. ... заминаваш за София 3. ... ще стоиш в библиотеката? 4. ... се намира катедрата по славянски литератури? 5. ... сте 6. ... заминава колегата ти? 7. ... се чувстваш? 8. ... пари ще ми трябва? 9. ... не ни се обади по-рано? 10. ... ще те чакаме? 11. ... да търся твоя речник? 12. ... ще ни поканят довечера? 13. ... започва лятният семестър? 14. ... стигнахме? 15. ... ще говорим с тях! 16. ... души ще дойдат? 17. ... да ви помогна? 18. ... трябва да ходиш на лекар? 19. ... седмици остават до края на семестъра? 20. ... не попитах професора?

5. Odpovídejte podle vzoru s použitím slov v závorkách.

Vzor: Къде ще отидем? (кажеш) - Ще отидем, където кажеш.

1. Когато ще си тръгнем (бъдем готови). 2. Откъде ще вземеш друг такъв речник? (взех и пръвия) 3. Откога се оплакваш от тези болки? (паднах на скъ) 4. Къде имаш среща? (и миналия път) 5. Как ще празнуваме рождения ми ден? (искаш) 6. Докога можем да си оставим тези книги? (ни трябва) 7. Защо се връщаш толкова рано? (не се чувствам добре) 8. Колко пари да ти дам на заем? (можеш повече) 9. Как ще пътуваме до Пловдив? (решат те) 10. Колко пари да обменя? (намериш за добре).

6. Přeložte do bulharštiny.

1. Nikdy jsem tam nebyl. 2. Kam se díváš? 3. Brzo se vrať! 4. Mám několik otázek. 5. Tehdy jsme se nesetkali. 6. Ten film byl tak hezký!. 7. Od té doby se známe. 8. Kdy a kde se uvidíme? 9. Tam to není lepší než tady. 10. Vypij alespoň šálek kávy. 11. Mě to vůbec nezajímá. 12. Přišli jste docela včas. 13. Asi tam bude hodně málo studentů. 14. Sekretářka přijde za chvíli. 15. Pokaždé udělám chybu. 16. Ráno brzy vstávám a rychle jdu do práce. 17. Vždycky tě tu najdu. 18. Nechoď nikam!

IMPERFEKTUM

Imperfektum (o jeho významu viz str. 109) se tvoří od kmene **pré-**zentačního připojením těchto koncovek:

	<i>sg.</i>	<i>pl.</i>
1.	-х	-хме
2.	-ше	-хте
3.	-ше	-ха

Jak je zřejmé, tyto koncovky jsou kromě 2. a 3. os. sg. stejné jako u aoristu. Podobný je i rys, že 2. a 3. os. se od sebe neliší, významový rozdíl se vyjadřuje pomocí kontextu (nejčastěji osobními zájmeny).

Kmen přítomný je základ, od něhož se tvoří i tvary přítomného času a rozkazovacího způsobu (viz. také str. 41). Podle něj jsou slovesa v bulharštině rozdělena do tří konjugací s kmenotvornou příponou е, и, a а. Koncovky imperfekta se připojují k tomuto kmeni dvojím způsobem.

SLOVESA 1. A 2. KONJUGACE

Tato slovesa tvoří imperfektum tak, že jejich kmenotvorné přípony е a и jsou nahrazeny я (tzv. proměnlivé я, které se za určitých podmínek mění na е, srov. výklad na str. 22) a celé zakončení má potom dvě varianty podle umístění přízvuku:

<i>přízvuk</i>	<i>na kořeni</i>		<i>na zakončení</i>	
	<i>sg.</i>	<i>pl.</i>	<i>sg.</i>	<i>pl.</i>
1.	- <u>ех</u>	- <u>ехме</u>	- <u>ях</u>	- <u>яхме</u>
2.	- <u>еше</u>	- <u>ехте</u>	- <u>еше</u>	- <u>яхте</u>
3.	- <u>еше</u>	- <u>еха</u>	- <u>еше</u>	- <u>яха</u>

(по ж, ш, ч mají koncovky podobu -ах, -ахме ...)

Příklady: пѣша - пѣшех, пѣшеше, пѣшеше, пѣшехме, пѣшехте, пѣшеха
чета - четях, четеше, четеше, четяхме, четяхте, четяха

SLOVESA 3. KONJUGACE

Tato slovesa mají v kmeni přítomném i minulém stejnou kmenotvornou příponu а. Shoda imperfekta s aoristem je tedy s výjimkou 2. a 3. os. sg. úplná, někdy se liší přízvukem (tam, kde se v aoristu přízvuk posouvá).

	sg.	pl.
1.	имах	имахме
2.	имаше	имахте
3.	имаше	имаха

Poznámka: Kromě sloves 3. konjugace se projevuje obdobná shoda imperfekta s aoristem i u části sloves 2. konjugace (české typu trpět, sázet), srov.:

aor.: вървях, вървя, вървя, вървяхме, вървяхте, вървяха

impf.: вървях, вървеше, вървеше, вървяхме, вървяхте, вървяха

a podobně: седях, стоях, видях, държах, мълчах, лежах *aj.*

SLOVESO СЪМ má v imperfektu stejné tvary jako v aoristu. Dvojí tvary ve 2. a 3. os. sg. se významově neliší:

	sg.	pl.
1.	бях	бяхме
2.	бѐ, бѐше	бяхте
3.	бѐ, бѐше	бяха

CVIČENÍ

7. Časujte uvedená slovesa v imperfektu. Zapamatujte si jeho tvoření.

a) slovesa 1. konjugace:

четя - четях, четеше, четеше, четяхме, четяхте, четяха

растя - растях, растяше, растяше, растяхме, растяхте, растяха

плача - плачих, плачеше, плачеше, плачихме, плачихте, плачиха

желая - желях, желеше, желеше, желяхме, желяхте, желяха

зная - знаех, знаеше, знаеше, знаехме, знаехте, знаеха

мога - можех, можеше, можеше, можехме, можехте, можеха

b) slovesa 2. konjugace:

рабтя - рабтех, рабтеше, рабтеше, рабтехме, рабтехте, рабтеха

мисля - мислех, мислеше, мислеше, мислехме, мислехте, мислеха

нбся - нбсех, нбсеше, нбсеше, нбсехме, нбсехте, нбсеха

прѡвѡ - прѡвех, прѡвеше, прѡвеше, прѡвехме, прѡвехте, прѡвеха
 вѡдѡ - вѡдех, вѡдеше, вѡдеше, вѡдехме, вѡдехте, вѡдеха
 вѡрвѡ - вѡрвѡх, вѡрвѡше, вѡрвѡше, вѡрвѡхме, вѡрвѡхте, вѡрвѡха
 седѡ - седѡх, седѡше, седѡше, седѡхме, седѡхте, седѡха
 мѡлчѡ - мѡлчѡх, мѡлчѡше, мѡлчѡше, мѡлчѡхме, мѡлчѡхте, мѡлчѡха
 лежѡ - лежѡх, лежѡше, лежѡше, лежѡхме, лежѡхте, лежѡха

c) slovesa 3. konjugace:

вѡждам - вѡждах, вѡждаше, вѡждаше, вѡждахме, вѡждахте, вѡждаха
 дѡвам - дѡвах, дѡваше, дѡваше, дѡвахме, дѡвахте, дѡваха
 ѡскам - ѡсках, ѡскаше, ѡскаше, ѡскахме, ѡскахте, ѡскаха
 кѡзвам - кѡзвах, кѡзваше, кѡзваше, кѡзвахме, кѡзвахте, кѡзваха

8. Vyčasuňte následující slovesa v aoristu a imprefektu.

1. четѡ - четѡх, четѡх	7. хѡдя - ходѡх, хѡдех	13. пѡя
2. пѡша - пѡсах, пѡших	8. ѡча - ѡчих, ѡчих	14. игрѡя
3. плѡча - плѡках, плѡчих	9. следѡ - следѡх, следѡх	15. кѡня
4. живѡя - живѡх, живѡих	10. пѡша - пѡших, пѡших	16. прѡтя
5. мѡга - можѡх, можѡх	11. дѡржѡ - дѡржѡх, дѡржѡх	17. глѡдам
6. говѡря - говѡрих, говѡрих	12. пѡтам - пѡтах, пѡтах	18. ѡм

9. Doplňujte věty podle vzoru.

Vzor: Ивѡн сегѡ живѡе в Сѡфия.

Ивѡн сегѡ живѡе в Сѡфия, но предѡ не живѡеше.

1. Тѡ сегѡ отговѡряш на всѡчки писмѡ. 2. В послѡдно врѡме тѡй мнѡго глѡ-
 да телевѡзѡя. 3. Нѡе тѡзи седмица рабѡтим до кѡсно. 4. Послѡдния мѡсец
 те редѡвно хѡдят на кѡно. 5. От извѡстно врѡме вѡнаги закѡснѡваш. 6. Тѡя
 днѡ трѡбва да ѡдвам на врѡме на рабѡта. 7. Сегѡ всѡка сѡбота пѡтѡвате до
 Плѡвдив. 8. Тѡ сегѡ вѡче не мѡже да говѡри бѡлгарски. 9. От двѡ годѡни
 не спортѡвам мнѡго. 10. Вѡче не превѡждаме от чѡшки. 11. Освѡен чѡшки тѡй
 ѡчи и англѡйски. 12. Тѡя годѡна дѡвам урѡци. 13. Сегѡ вѡче знѡем всѡчко.
 14. Тѡзи мѡсец не следѡ наѡчните списѡния. 15. Тѡ редѡвно кѡнят гѡсти.

10. Odpovídejte na otázky podle vzoru s použitím slov v závorkách.

Vzor: Аз тогѡва ѡчих, а тѡ? (вѡче рабѡтя) - Аз тогѡва вѡче рабѡтех.

1. Тѡй тогѡва вѡче си трѡгваше, а тѡ? (тепѡрва ѡдвам) 2. Нѡе тогѡва бѡхме

във ваканцията, а вие? (още уча) 3. Аз тогава бях на кино, а твоят? (още стои на работа) 4. Твоят тогава получаваха много писма, а вие? (не пише на никого) 5. Мария тогава се пренасяше в София, а Елена? (вече живее в София) 6. Твоят тогава много викаше, а ти? (мълча). 7. Ние тогава започвахме с изследванията, а те? (преминавам към заключенията) 8. Тя вече говореше добре български, а вие? (тепърва уча) 9. Ние в това време бяхме с Петър, а те? (вобщо не се видя с него) 10. Твоят стоеше настрана, а тя? (седи до него).

11. Určete čas sloves v následujícím textu.

Всички вече се приготвяха за вечеря, а Иван още го нямаше. Елена помагаше на приятелката си и си мислеше, че твоят сигурно пак ще закъснее. Познаваше Иван много добре и не обичаше да ходи на гости с него, защото много рядко се случваше да бъде твоят. Обикновено се уговаряха предварително, след което твоят се обаждаше по телефона, че ще закъснее. Понякога даже и не се обаждаше, а после обясняваше, че не е имал възможност да се обади. Така стана и този път, и Елена дойде сама, без да го чака. И приятелката на Елена беше малко обидена и затова не бързаше да отвори, когато на вратата се позвъни. Беше Иван, който и носеше голям пакет и влезе с него направо в хла. Всички поискаха веднага да разберат какво носи и се събраха в хла. Оказа се, че твоят е купил голяма торта, за да му простят закъснението. Елена вече съжаляваше, че му беше толкова сърдита, но очакваше от Иван да й обясни защо е закъснял. Иван обаче, както винаги, нямаше никаква сериозна причина.

12. Odpovídejte na otázky podle vzoru s využitím slov v závorkách.

Vzor: A: Ти обикновено работиш ли до късно? (вчѐра)

B: Нѐ, обикновѐно не работя, но вчѐра работих до късно.

1. Твоят често ли ходи на кино? (снѐщи)
 2. Тя пише ли много писма? (миналата седмица)
 3. Вие ядете ли много? (вчѐра)
 4. Ти винаги ли търсиш билети? (сутринта)
 5. Ти обикновено дълго ли чакаш Иван? (днѐс)
 6. Тя винаги ли толкова дълго говори по телефона? (вчѐра)
 7. Детето често ли го боли главата? (днѐс)
 8. Ти често ли слушаш музика? (снѐщи)
 9. Тя всеки ден ли готви? (снѐщи)
 10. Вие редовно ли се обажда в София? (преди малко)
- b) Převeďte věty do imperfekta.